

RAN-2401000106020562

T.Y.B.A. (Sem. VI) Examination October - 2025

Economics (Paper - XVIII)

Economics of Growth and Development

Time: 2 Hours]

[Total Marks: 50

સૂચના : / Instructions

- (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the above details on your answer book.
- (2) જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના પૂરા ગુણ દર્શાવે છે.
The Figure shown to the right indicates the full marks of the question.
- (3) પ્રશ્ન નં. 1 અને 2 ફરજિયાત છે.
Question No. 1 and 2 is compulsory.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature

પ્ર. 1. A. નીચેના પ્રશ્નોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો.

(10)

1. વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના વિકાસને લીધે ઉત્પાદન ક્ષેત્રે શોધાયેલી નવી પદ્ધતિનો આર્થિક વ્યવહારમાં ઉપયોગ કરવો એટલે
A) આર્થિક વિકાસ B) નવપ્રવર્તન
C) આર્થિક વૃદ્ધિ D) એક પણ નહીં
2. લેબન્સ્ટાઈનના મતે અર્થતંત્ર કયા પરિબળ પર આધાર રાખે છે?
A) આઘાત જન્ય પરિબળો B) પ્રોત્સાહક પરિબળો
C) A અને B બંને D) એકપણ નહીં
3. નીચેનામાંથી રોસ્ટવના આર્થિક વૃદ્ધિનો તબક્કો કયો છે?
A) પરંપરાગત સમાજનો B) ઉડ્યનનો તબક્કો
C) ઉચ્ચ વપરાશના ધોરણનો તબક્કો D) આપેલા તમામ
4. નીચેનામાંથી મૂડી પ્રધાન ઉત્પાદન પદ્ધતિની તરફેણની દલીલ કઈ છે?
A) ઝડપી આર્થિક વિકાસ B) વિકેન્દ્રીકરણના લાભ
C) કુગાવા વિરોધી અસર D) આપેલા તમામ
5. નીચેનામાંથી લેવીસના આર્થિક વૃદ્ધિના મોડેલની મર્યાદા કઈ છે?
A) મર્યાદિત ક્ષેત્ર B) સાહસીક વર્ગનો અભાવ
C) એક તરફી સિધ્ધાંત D) આપેલા તમામ
6. અસમતોલ વિકાસની વ્યુહરચનાના મુખ્ય પુરસ્કર્તા કોણ છે?
A) હર્ષમેન B) લેવીસ
C) શુમ્પિટર D) નર્કસ
7. કઈ ઉત્પાદન પદ્ધતિ નાના અને ગૃહ ઉદ્યોગો સાથે સંકળાયેલી છે?
A) મૂડી પ્રધાન
B) શ્રમ પ્રધાન
C) A અને B બંને
D) એક પણ નહીં

8. ઘરકામ, ધોબીકામ, દરજીકામ, પગરખા તૈયાર કરવાનું કામ વગેરે કયા પ્રકારની સેવા છે?
 - A) જાહેર
 - B) સામૂહિક
 - C) વ્યક્તિગત
 - D) નાણાંકીય
9. કઈ અસર હેઠળ અર્થતંત્રમાં વિકાસની સાથે વિભિન્ન ક્ષેત્રોની પરિપક્વતા વધતી જાય છે તેમ તેમ વિભિન્ન ક્ષેત્રોમાં વિશિષ્ટકરણ થતું હોય એવું જોવા મળે છે?
 - A) માંગની અસર
 - B) પુરવઠાને અસર
 - C) પ્રસારણ અસર
 - D) આપેલી તમામ
10. શુમ્પિટરના મતે વિકાસના ઉત્પાદન પદ્ધતિમાં ક્રાંતિકારી ફેરફાર લાવનાર તેમજ બજારના વિસ્તારમાં વધારો કરનાર તરીકે કોણ છે?
 - A) મેનેજર
 - B) મુડીદર
 - C) કામદર
 - D) નિયોજક

B. ખાલી જગ્યા પૂરો.

(05)

1. નિયોજક પરંપરાગત માર્ગ છોડી વૈજ્ઞાનિક વલણ અપનાવે છે.
2. ના મતે મૂડીવાદ જ સ્વયંમ પોતે જ તેના વિનાશના બીજ વાવે છે.
3. ખેતી ક્ષેત્રમાંથી વધારાના શ્રમિકોને ખસેડી લઈને ક્ષેત્રમાં ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.
4. અલ્પવિકસિત દેશોમાં મૂડીની અવિભાજ્યતા સૌથી મહત્વની હોય છે.
5. લેવીસે અલ્પવિકસિત દેશોની સમસ્યાઓનો અભ્યાસ કરી ના સંદર્ભમાં સિદ્ધાંત વિકસાવ્યો છે.

પ્ર. 2. ટૂંકમાં જવાબ આપો.

(10)

1. સેવા ક્ષેત્રના વિકાસ માટેના કારણો દર્શાવો.
2. નવ પ્રવર્તનમાં કઈ કઈ વિગતોનો સમાવેશ થાય છે?
3. અધિશેષ મૂલ્ય એટલે શું?
4. પ્રચ્છન્ન બેકારી એટલે શું?
5. સમતોલ વિકાસનો અર્થ સમજાવો.

પ્ર. 3. પ્રોફેસર નર્કસના આર્થિક વૃદ્ધિ મોડેલની ચર્ચા કરો.

(13)

અથવા

ભારતમાં સેવાક્ષેત્રના વિકાસ તેમજ તેના મહત્વના કારણોની ચર્ચા કરો.

(13)

પ્ર. 4. ટૂંકનોંધ લખો (ગમે તે બે)

(12)

1. વૃદ્ધિ એજન્ટો
2. આર્થિક વિકાસમાં નવ પ્રવર્તનનું મહત્વ
3. મૂડીવાદ ક્ષેત્ર અને નિર્વાહ ક્ષેત્ર
4. ઉડ્યનનો તબક્કો અને તેની પૂર્વ શરતો

ENGLISH VERSION

Q. 1. A. Choose the correct option from the following questions

(10)

- 1) Due to the development of science and technology, the new methods and methods discovered in the field of production and the use of customs in economic transactions means _____
(A) Economic development (B) Innovation
(C) Economic growth (D) None
- 2) According to Leibenstein's to which factor the economy depends on.
(A) Shocks (B) Stimulants
(C) A and B (D) Both None
- 3) Which of the following is the stage of economic growth of Rostow's?
(A) Traditional society
(B) Take off stage
(C) Stage of high consumption standard
(D) All of the given
- 4) Which of the following are the arguments in favour of the capital-intensive production method?
(A) Rapid economic growth (B) Benefits of decentralization
(C) Anti-bulge effect (D) All of the given
- 5) Which of the following are the limitations of Levis' model of economic growth
(A) Limited area (B) Lack of entrepreneurial class
(C) One-sided theory (D) All of the given
- 6) Who is the main proponent of the view of unbalanced development
(A) Hirschman (B) Levis
(C) Schumpeter (D) Nurkuse
- 7) Which production system is associated with small and cottage industries
(A) Capital-intensive (B) Labour-intensive
(C) A and B (D) none
- 8) What type of service is housework, laundry, tailoring, shoemaking, etc
(A) Public (B) collective
(C) Personal (D) finance
- 9) Under which effect is it seen that as the maturity of the sectors increases with the development of the economy, specialization is seen in different sectors
(A) Demand effect (B) Supply effect
(C) Diffusion effect (D) All given
- 10) According to the Shumpiter, who brings revolutionary changes in the production system and increases the market area
(A) Manager (B) Capitalist
(C) Worker (D) Entrepreneur

B. Fill in the blank

(05)

- 1) _____ Entrepreneur deviates from the traditional approach and adopts a scientific out look.
- 2) According to _____, capitalism inherently sows the seeds of its own destruction.
- 3) Surplus labour is shifted from the agricultural sector and allocated to the _____ sector.
- 4) In underdeveloped countries, the indivisibility of _____ capital holds significant importance.
- 5) Lewis's analyzed the problems of underdeveloped nations and formulated a theory in the context of _____

Q. 2 Answer the following questions briefly (10)

1. State the reasons for the development of the service sector.
2. What are the details included in the innovation.
3. What is surplus value?
4. What is disguised unemployment?
5. Explain the meaning of balanced development

Q. 3. Discuss the economic growth model of Prof. Nurkuse's (13)

OR

Discuss the development of the service sector in India and its important reasons

Q. 4. Write a short note. (Any two) (12)

1. Growth agents
 2. Importance of Innovations in economic development
 3. Capitalist sector and subsistence sector
 4. The stage of take off and its preconditions
-